

רשימת ספרי "בן מלך":

שיצאו לאור עד עתה:

- חג המצות
- ספירת העומר וחג המצות
- ימי בין המצרים - מלח ומלחמה
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- חנוכה
- ימי המדבר
- הגדה של פסח
- בעניני מצות הממויות
- שמקורו
- התמונה והספר
- שיר השירים
- שבת פסח
- פרשת אמור
- גליון מס' 104

ניתן להשיג: mechonenel@mechonenel.com | Warehouse: 842450220
 בארץ: בית הלימוד | sales@yefenofbooks.com

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

מתורתו של מו"ר רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת אמור

אינה נחשבת לקרובתו בכדי שיתור לו לטמא לה. ואילו בבתו לא הבדילה תורה בין בתולה לנשואה. ונראה הטעם בזה, משום שקירבת אחים מבוססת על היותם יחדיו, ואף לאחר נישואיהם - קרובים הם זה לזה, כלשון הכתוב "כי ישבו אחים יחדיו". אולם, שונה מכך היא האחות, שכן לאחר נישואיה - כיון שיצאה והיתה לאיש אחר - שוב אין הם יחדיו. אבל בתו של אדם, קירבתו אליה נובעת מתוך היותה עצם מעצמים ובשר מבשרו, ולכן אף בהיותה לאיש אחר ומשפחה אחרת לה, לעולם נחשבת היא לקרובתו ומותר לו להטמא לה.

לנפש לא יטמא בעמיו... כי אם לשארו הקרוב אליו (כא, א-ב)

מצד קדושת הכהן הנבחר לשרת את ה', אין לו להיטמאות למת. ולשון הכתוב "לא יטמא בעמיו" מורה כי ענין מצוה זו הוא שיהא הכהן מקודש ומרומם מתוך העם, לפי שאין זה לפי כבודו להתעסק בצרכי המת ולהטמא לו. אולם, בקרובים שהתירה לו תורה להטמאות להם, נראה פשוט שאין הטעם משום שלצורך זה נדחית מצות הלא תעשה שהזהר בה הכהן, אלא שהיטמאות לקרובים אינה פוגמת בקדושת כהונתו ובכבודו הראוי לו, שמתוך שהם קרוביו, והוא אשר מופקד להתעסק בהם ועליו מוטל ליטמא להם - אין זה נחשב לפחיתות כבוד.

אכן במת מצוה שמותר לכהן להטמא לו, לכאורה הטעם בזה הוא משום דיחוי, שמפני צורך מת מצוה נדחית מצוותו, אולם, נראה שגם במת מצוה הטעם הוא מכיון שאין מי שיתעסק בצרכיו, אזי אין ההתעסקות בו נחשבת לפחיתות כבוד לכהן.

* * *

ולאחותו הבתולה (כא, ג)

דווקא אחותו הבתולה, אבל אחותו הנשואה

בגליון

פרשת אמור

ביאורי פסוקים..... עמוד 1

היכל השבת

אזמר בשבחין למיעל גו פתחין..... עמוד 8

חכמה ומוסר

היחס הנכון להידורים וחומרות..... עמוד 10

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה
 הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים
 ע"י ידידנו הנכבדים מחשובי אברכי קהילתנו מתומכי מכוננו
משפחת לוי שליט"א

לעילוי נשמת אביהם הגאון רבי **אהרן הלל** בן הגאון ר' **חיים מיכל לוי** זצ"ל
 מחשובי קהילתינו ותלמידי מובהק של רבינו בעל הבן מלך זצוק"ל
 נלב"ע י"ד אייר פסח שני תשע"ט

ת.נ.צ.ב.ה

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך
 תעמוד להם ולמשפחתם להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
 לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

להנחות ותרומות "פרנס השבוע/החודש"
 אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל-054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל-052-7616048

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הננו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של

מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים
לאור כל גנזי תורתנו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את
הכרכים הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני
כלל שוחרי התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה
עדיין לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחדשו.

נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור
התורה לזכות את הרבים, הטו שכם וטלו חלק במשימה הגדולה

פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים
לדבר המצווה הגדולה הנתונה בידינו

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

ספרים
למועדי השנה

סדרת ספרים
ביאורים ומאמרים
על חמשה חומשי תורה

שיעורים
על הש"ס

ספרי
הגות ומחשבה

ביאורי סידור

ספרי
אמונה ובטחון

במאן
תורה ודעה

אוגדנים
תורה ודעה

הנצחת תורמים

קו בן מלך
03-3077354
מתקשרת ממכון
שיעורים 24 שעות ביממה

עמדות הטענה בבתי מנסת
לשמוע שיעורי רבינו
מחלקים לפי נושאים
בכל התחומים

רכישת ספרי בן מלך
בתנאות המובחרת ברחבי העולם

טלפון הנהלה: 054-8422488
כתובת: אוהב ישראל 1/9
ביתר עילית
עמותה מוכרת לפי סעיף 46
להערת האריות
mechonbenmelech@gmail.com

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

שלושה 5-3-1

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע ובענייני דיומא

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכח להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
התנהלה

הודעה חשובה ומשמחת לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

אוצרות
בן מלך

ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל. ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה זורע אין לה ושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל וגו' (כא, יב-ג)

בת כהן כשהיא בבית אביה, אוכלת הן בתרומה והן בקדשים. וכשנשאת לאיש זר אינה אוכלת לא בתרומה ולא בקדשים, וכאשר נתגרשה או נתאלמנה, אם אין לה בן חוזרת להיתרה הראשון לאכול בתרומה, אך לא בקדשים. ונראה בטעם הדבר שכאשר היא בבית אביה, הרי היא כהנת לכל דבר, ואוכלת הן בתרומה והן בקדשים. וכשנשאת לאיש זר, אינה נחשבת עוד לכהנת כיון שיצאה ממשפחת הכהונה. אולם כאשר נתגרשה או נתאלמנה, שבה היא לבית אביה כנעוריה, אכן לא בכדי שתאכל מצד עצמה, אלא הרי היא אוכלת מלחם משפחתה.

ואכילה מלחם המשפחה היינו רק אכילת תרומה, שכן התרומה ניתנת לכהן בתורת בעלות ונחשבת לממונו ולחמו, אך אכילת קדשים משולחן גבוה זכו בה הכהנים, ואין זה לחמם כדי להאכיל בהם את בני משפחתם.

ומצאנו עוד נפק"מ לדינא, הנובע מהבדל זה שבין תרומה לקדשים, שישראל האוכל תרומה בשוגג משלם קרן וחומש לכהן, שדין תרומה כדין ממון הכהן, אך האוכל קדשים אינו משלם קרן וחומש, שהקדשים אינם ממונו של כהן, ואכילת הכהנים בהם אינה כאכילת לחמים, אלא כאכילת לחם ה' וכסמוכין על שולחן גבוה הם.

ובאמת שענין זה, שהתרומה נחשבת כלחם הכהן, מקרא מפורש הוא בפרשתנו: "ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא" (כב, ז). ודרשו חז"ל 'מן הקדשים - ולא כל הקדשים' (הובא ברש"י), כלומר רק לענין אכילה בתרומה נטהר הכהן בהערב שמש, אך לענין אכילת קדשים לא נטהר עד שיתכפר בקרבן. והנה פירש הכתוב טעם הדבר "כי לחמו הוא" [ועיין ספרנו: "כי לחמו הוא, ולא יצטרך להמתין כפרתו קודם שיאכל לחמו"]. כלומר משום שהתרומה הרי היא לחמו, על כן מותר לאכלה כבר בהערב שמש, משא"כ קדשים, כיון שאינם נחשבים בלחמו, אין הערב שמש מתירם.

* * *

כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן... ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאכם את קרבן אלקיכם חוקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם (כג, י-ד)

איסור החדש - עניינו שלא לאכול מן התבואה החדשה כל עוד שלא נקרב העומר מראשית הקציר לה'.

ובגמרא (מנחות סח.) נחלקו אמוראים מהו המתיר את החדש לאכילה; 'רב ושמואל דאמרי תרוייהו בזמן שבית המקדש קיים - עומר מתיר, בזמן שאין בית המקדש קיים - האיר מזרח מתיר, מאי טעמא תרי קראי כתיבי, כתיב 'עד הביאכם' וכתוב 'עד עצם היום הזה', הא כיצד, כאן בזמן שבית המקדש קיים כאן בזמן שאין בית המקדש קיים. רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו, אפילו בזמן שבית המקדש קיים - האיר מזרח מתיר. ולא נאמר 'עד הביאכם' אלא למצוה'. [רש"י: 'למצוה - מצוה להמתין עד שיקרב העומר אבל בלאו לא עבר].

ועל כל פנים מבואר, כי בזמן הזה שאין העומר נקרב, לדברי הכל 'עצם היום הזה', דהיינו יום ט"ז בניסן, הוא המתיר את החדש. ואמנם נחלקו תנאים (שם) אם בתחילתו הוא מתיר או בסופו הוא מתיר; לדעת חכמים - כיון שהאיר המזרח והגיע יום ט"ז הותר החדש מיד [ורק מתקנת רבי יוחנן בן זכאי, יום הנף כולו אסור משום גזירה כמבואר בגמרא שם], ולדעת רבי יהודה - אין החדש ניתר אלא בסוף היום, משום שדרש 'עד עצם היום הזה - עד ועד בכלל'.

והנה דבר זה פשוט, שבזמן שבית המקדש היה קיים - וכדעת רב ושמואל שקרבן העומר מתיר את החדש - היתה כל התבואה החדשה בכל מקום שהיא, תלויה בהקרבת העומר בלבד. ואפילו במקומות המרוחקים, שבהם עדיין לא האיר המזרח של יום ט"ז בשעה שבירושלים כבר הקריבו את העומר, לא היה הדבר מעכב, לפי שאין אנו נזקקים לזמני היום אלא להקרבת העומר בפועל, ומשקרב העומר הותר החדש בכל העולם מיד. והוא הדין לאידך גיסא - במקומות המרוחקים לצד מזרח -

גם בזמן הזה את 'זמן הקרבת העומר', ואין טעם לתלות ההיתר בכל מקום לפי זמנו, כי אין לזמנים הללו כל חשיבות. אלא זמן הארת המזרח בירושלים הוא 'זמן הקרבת העומר' הקובע לכל העולם כולו, והוא המתיר את התבואה החדשה בכל מקום שהיא.

* * *

והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן

(כג, י')

כתב רש"י: עומר - עשירית האיפה, כך היתה שמה, כמו (שמות טז, יח) וימודו בעומר. ע"כ. ואכן מידה זו מפורשת בפרשת המן (שם לו) 'העומר עשירית האיפה הוא'.

אלא שיש לעיין מדוע שינה בה הכתוב את לשונו, מאחר שמנחה זו אינה שונה בשיעורה משאר המנחות, שהרי כל המנחות נמדדים בעשרונים - "שלושה עשרונים לפר, ושני עשרונים לאיל ועשרון לכבש", אם כן מה נתייחדה מנחה זו, ששיעור העשרון הוגדר בה על פי מידת העומר, ולא ככל המנחות שדרך הכתוב לפרש בהם שיעור 'עשרון'.

והנראה לבאר בזה, כי שיעורה של מנחת העומר אכן שונה בגדרה משיעור שאר המנחות, והוא מתחייב מצד ענין אחר; שיעור העשרון שבכל המנחות, הוא המידה הבסיסית שקצבה תורה בעבור כמות הסולת למנחה, שאין מנחה פחותה מעשרון. ואמנם יש אשר הוכפלה המידה ואף שולשה לפי עניינה, כגון במנחת נסכים שמידתה כמידת הקרבן, אך לעולם שיעורה נמדד בעשרונים, שהעשרון הוא יחידת המידה היסודית למנחה.

אולם מנחת העומר מיוחדת היא, כיון שהיא באה בתורת 'ראשית הקציר', ועניינה להביא לקרבן לפני ה' את התבואה הראשונה, דהיינו הלחם הראשון. וכמו שקראה הכתוב (ויקרא ב, יד) "מנחת ביכורים". ומתוך גדר מיוחד זה, השיעור שנתנה תורה במנחת העומר אינו מצד גדר 'עשרון', כלומר מידה אחת של סולת, אלא מצד היות העומר מידת מאכל אדם ליום אחד, כמו שמצינו בפרשת המן (שמות טז, טז) "לקטו ממנו איש לפי אכלו עומר לגולגולת". והגם שאין הבדל למעשה בין העומר לבין העשרון, מכל מקום שונים הם בגדרם, ששיעור זה שנאמר במנחת העומר מתחייב מצד גדר 'עומר',

שבהם יתכן שכבר עבר יום ט"ז בעוד שבירושלים עדיין לא הוקרב העומר, היו אלו אסורים באיסור חדש עד שיקרב העומר. [וכן כתב הרמב"ם בפירוש המשניות - על מה ששינונו (מנחות שם; פ"י מ"ה) "הרחוקים מותרין מחצות היום ולהלן מפני שהן יודעין שאין ב"ד מתעצלין בו" - ולפיכך אני אומר שצריכים לשמור על חצות יום ירושלים, לא חצות היום אצל אנשי אותו המקום, לפי שאפשר שיהיה לפני כן או אחרי כן, ויודע דבר זה בידיעת אורך הארצות כפי שהוא מפורסם אצל התוכנים].

אלא שיש לדון בזמן הזה, שאין העומר קרב אלא האיר המזרח מתיר, האם גם בזה נקבע הדבר לפי שעת הארת המזרח בירושלים, או שמה מאחר ש'עצם היום' הוא המתיר, הרי שלענין זה נידון כל מקום לפי זמנו. ונסתפקו בזה האחרונים (עיין קרן אורה מנחות שם, ועוד), ובכתבי הגר"ז (שם) צידד שכל מקום נידון לפי זמנו, כיון שעצם יום ט"ז הוא הקובע, ולא שעת הארת המזרח שבמקדש (ועיין אור שמח הלכות תמידין ומוספין פ"ז ה"ז).

אמנם נראה, כי אף בזמן הזה שאין העומר קרב, ואיסור החדש ניתר מצד 'עצם היום הזה', מכל מקום לעולם נקבע הדבר לפי הארת מזרח בירושלים. משום שאין גדר הדבר ש'היום' מתיר מכוח עצמו [שהרי בוודאי לא קבעה תורה לענין אחד שני זמנים שונים שאין ביניהם ולא כלום], אלא יסוד ההיתר של 'עצם היום הזה' נעוץ בהיותו 'זמן הקרבת העומר', ושני המתירים עניינם אחד, כי מאחר שאיסור החדש נובע מתוך מצות הקרבת ראשית הקציר לה, ועניינו שכל עוד שלא נקרב העומר אסור החדש באכילה, הרי שבזמן שהעומר קרב בפועל - העומר הוא המתיר, אבל בזמן שאין העומר קרב - 'זמן הקרבת העומר' מתיר, כי מאחר שהגיע זמן העומר ואין בידינו להקריבו - שוב אין חסרון העומר אוסר את החדש לאכילה, משום שאין אכילת החדש נחשבת כאכילה 'קודם העומר', כשאין העומר עומד להיקרב כלל.

וכיון שאין כוח ההיתר נובע מצד עצם 'היום', אלא מצד היותו זמן ההקרבה, הרי שאין הדבר תלוי אלא בזמני היום שבירושלים, שהרי זמן ההקרבה אינו דבר המשתנה ממקום למקום, אלא הזמנים שבירושלים שעל פיהם נקרב העומר בפועל בזמן שבית המקדש היה קיים, הם הם הזמנים הקובעים

המתאים ליסוד עניינה של מנחת ראשית הקציר, ולא מצד גדר 'עשרון' שבכלל המנחות.

ונראה עוד, שלפי פשוטו של מקרא, העומר שעליו הכתוב מדבר הוא אלומת תבואה, כמו (דברים כד, יט) "כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה". וכוונת הדברים כאן היא להביא לפני ה' את ראשית הקציר - דהיינו אלומת התבואה הראשונה, וזהו מובנו הפשוט של הכתוב - "והבאתם את עומר ראשית קצירכם", כלומר העומר הראשון של הקציר, שמלאכת העימור נעשית בד בבד עם הקצירה. אלא שעדיין לא נתפרש מהו שיעורו של אותו עומר, שהרי ישנם אלומות קטנות כגדולות, לכן דרשו חז"ל ששיעורו הוא קלא העומר, דהיינו עשירית האיפה, שהוא מידת אכילת נפש אחת ליום. [ושוורש שניהם אחד הוא, שמובנו של 'עימור' הוא קיבוץ דברים לאגודה אחת, והוא משמש הן במשמעות אלומת תבואה, והן בתור שם כלי מדידה, המחזיק עשירית האיפה].

ובזה גם יבואר ההבדל שמצינו בין מנחת העומר לשאר מנחות, שבעוד שכל המנחות באות סולת, דרשו חז"ל (מנחות עב:) שמנחה זו באה מן הקמה. גם ענין זה נובע מפאת גדרה המיוחד של מנחת העומר, הבאה בתורת ראשית הקציר, ואשר לכן עליה לבוא מן השיבילים, כך שתהא צורת התבואה כצורתה הראשונה בעת הקצירה.

* * *

והניף את העומר לפני ה' לרצונכם ממחרת השבת יניפנו הכהן (כג, יא)

והניף את העומר לפני ה' לרצונכם ממחרת השבת יניפנו הכהן (כג, יא) ודרשוהו חז"ל 'ממחרת השבת' - ממחרת יו"ט. והדבר צריך ביאור רב, מה טעם נתלה יום העומר ביום הקודם לו, שלשם כך נכתב לשון "ממחרת השבת", ומדוע לא צויין היום בדרך פשוטה "בששה עשר לחודש".

ונראה לבאר, דהנה קרבן העומר בא לרגל תקופת קצירת התבואה החדשה, כמו שנאמר (כג, י) 'כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן'. והנה יום הקצירה הרי אינו בתאריך קבוע אלא משתנה משנה לשנה, לפי תנאי בשלות התבואה, אך החודש קבוע הוא, כלומר שזמן הקצירה הוא לעולם באחד מימי חודש ניסן, וכיון

שכך, קבעה תורה את היום האמצעי בחודש, שכן אמצע החודש הוא היום הממוצע, וקרוב ביותר לזמן האמיתי, וכאשר יבואר עוד (עיי' בן מלך - חנוכה' במאמר על ט"ו בשבט).

אולם מאחר שהיום האמצעי שהוא ט"ו, אינו יום קצירה, כיון שהוא מקרא קודש, על כן נדחת הקצירה ליום המחרת, שהוא סמוך לו. וזהו שהדגיש הכתוב "ממחרת השבת" דייקא, שלשון זה מדויק הוא להפליא בגדר המצוה, שאם היה נכתב "ט"ז לחודש" היה נשמע מכך שיום ט"ז הוא היום הנבחר במיוחד להקרבת העומר, ולא היא, שהרי בעצם יום ט"ז אין בו שום ענין מיוחד, כאשר נתבאר, אלא היום המתאים לו הוא ט"ו, וכיון שמקרא קודש הוא ולכן אינו יום קצירה, לכן, ממחרת השבת - דהיינו ביום הקצירה הסמוך לו - אז יניפנו הכהן.

וזהו גם פשר לשון הכתוב "ממחרת השבת", שלא נקט לשון ממחרת הפסח או החג וכיו"ב, משום שדווקא השביתה היא הסיבה לדחיה זו.

ולכן היה סדר הקצירה כפי ששינו (מנחות פ"א מ"ג) 'שלוחי בית דין יוצאים מערב יום טוב ועושים אותו כריכות במחובר לקרקע כדי שיהא נוח לקצור וכו' כיון שחשכה אומר להם בא השמש וכו' מגל זו וכו' אקצור והם אומרים לו קצור וכו'. וטעם סדר זה שהיו ממחרים לקצור העומר מיד עם שקיעת החמה ביום ט"ו, ותחילתה היתה מבעוד יום, הוא להורות שביסוד הדבר היה עלינו לקצור ביום ט"ו, אך כיון שיום שבתון הוא, ממחרים לקצור מיד כשאפשר, כדי שיהיה הזמן סמוך ביותר ליום ט"ו.

* * *

ועשיתם ביום הניפכם את העומר כבש תמים בן שנתו לעולה לה'. ומנחתו שני עשרונים סולת כלולה בשמן אשה לה' ריח ניחוח ונסכה יין רביעית ההין (כג, יב-יג)

ופירש רש"י: ונסכה יין רביעית ההין - אף על פי שמנחתו כפולה, אין נסכיו כפולים. כלומר, בעוד שכל מנחת נסכים הבאה עם הקרבן, שיעור הנסכים הוא רביעית ההין יין כנגד כל עשרון סולת, הרי שמנחה זו למרות שמידתה הוכפלה לשני עשרונים, נסך היין הבא עמה הוא רביעית אחת בלבד.

יש לעיין מדוע באמת הוכפלה מידת המנחה

כל מיני דגן תירוש ויצהר, והיינו מצות הפרשת חלה, ואף שלכאורה כבר הופרשה הראשית לה' בעת הפרשת תרומה. ונראה, שגדר החיוב כאן הוא משום שנתחדש עתה עוד מעלה בתבואה, והוא - 'באכלכם מלחם הארץ'. שאם היה אוכל את הדגן כמו שהוא קלוי או במעשה קדירה, היה די לו בזה שהפריש 'ראשית דגנך'. אולם כאשר בא לאכול את התבואה בצורת 'לחם', נתחדש כאן מצב חדש, וממצב זה הרי לא ניתן הראשית לה', ומתחייב עתה בנתינת ראשית, וזה עומק הכתוב 'כתרומת גורן כן תרימו אותה', שבשעת גיבול וגלגול יש כאן כעין גורן מיוחדש, שממנו חל חובת נתינת 'ראשית'.

כלומר כל מצב מחייב לתת מראשיתו לה', והנה בתבואה יש שלשה מצבים. א. קמה - שבלים. ב. דגן - גרעינים. ג. לחם. ואכן כל מצב משלשה אלו יש בו חיוב לתת את ראשיתו לה', ממצב ה'קמה' כשהוא עדיין בשבלים נותנים את 'ראשית הקציר' והיינו קרבן העומר. וכדכתיב 'והבאתם את ראשית קצירכם אל הכהן'. ואחר כך כאשר מתחדש בתבואה שלב נוסף שנאסף בשדה ועושים ממנו כרי של גרעינים [מירוח], אזי מתחדש בו שם 'דגן' ומתחייב ב'ראשית דגנך' דהיינו תרומה גדולה. ומשעת גיבול וגלגול כאשר באים לעשות ממנו 'לחם' מתחייב ב'ראשית עריסותיכם'.

ושלשה מצבים אלו מפורשים בתורה כלפי איסור חדש כדכתיב - **ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה**. והיינו א. לחם. ב. קלי, היינו גרעינים כדאיתא בגמרא (כריתות ד.). ג. כרמל, היינו שבלים כדפירש בספר החינוך מצוה שה. [ומה שפירש רש"י בחומש ד'קלי' היינו קמה, עיין בשעה"צ או"ח סימן תמט אות נה שתמה עליו ונשאר בצ"ע]. ועיין בגמרא שם שהאוכל משלשתם לוקה שלש, והוא צריך טעם, ולפי מה שביארנו אתי שפיר, שמכיוון שהם שלש מצבים נבדלים בתבואה, לכן אסרה התורה באיסור חדש כל שלב כשלעצמו, ונכתבו בסדר לא זו אף זו.

והנה נמצא שכל פת מגידולי ארץ ישראל מזוקק שבעתיים, אחרי שהרימו ממנו שבע נתינות לה' - א. עומר. ב. שתי הלחם. שני אלו הם נתינת 'ראשית' של כלל הציבור. ג. ביכורים. ד. תרומה גדולה. ה. מעשר ראשון. ו. מעשר שני. ז. חלה.

בקרבת זה לשני עשרונים, בשונה משאר מנחות הנסכים שאין בהם אלא 'עשרון לכבש'. ואף אם נמצא טעם מיוחד בקרבן זה, אם מפאת חשיבותו או עניינו, אשר משום כך זכה למנחה כפולה, אם כן למא נגרעו הנסכים מן המנחה, שרק המנחה היא אשר הוכפלה ואילו שיעור הנסך נותר על מתכונתו כמידתו בכל הקרבנות, שאין בהם אלא רביעית ההין לכבש האחד.

ונראה הטעם בזה, שמאחר וקרבת זה בא לרגל ראשית הקציר, הרי שחלק הלחם שבקרבת יש לו משנה תוקף ומשמעות מיוחדת, לפיכך הוכפל בה שיעור הסולת. אולם נסך היין הבא עם הקרבן, אין בו טעם להיות שונה בשיעורו משאר קרבנות, ואכן נותר לעמוד על משפטו הראשון - רביעית ההין לכבש.

* * *

ונספה יין רביעית ההין (כג, יג)

יש לדקדק בצורת הכתיב בתיבת "וְיִנְסְפָה", שלפי דקדוק הלשון היה ראוי לכתוב "וְיִנְסְפוּ".

ונראה שיש בכך צורה של כתיב חסר, אלא שאי אפשר להוציא אות שלמה מן התיבה, שבהחסרת הו"ו מתקבלת תיבה חסרה ביסוד מובנה - "וְיִנְסְפוּ", דהיינו נסך סתם, בלא משמעות המשייכת את הנסך לקרבן, לכן על מנת לחסרה כתבה תורה "ונספה", דהיינו תיבה חסרה וי"ו, אך באה אות ה"א במקומה, להשלים את משמעותה הנכונה של התיבה - הנסך של הקרבן. [צורת כתיב זו מצינו גם בפרשת המסעות (במדבר י, לו) "וּבְנַחֲזָה יֹאמֵר שׁוֹבֵה ה' רַבּוּת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל", ולא נכתב "וּבְנַחֲזוּ" וביארנוהו במקומו על זה הדרך].

וטעם החסרת הכתיב, הוא כדרך שביארנו בכל החסרות שבתורה, שהכתיב חסר מורה על כוונה למעט ממשמעות הדברים, אף כאן באה תיבת הנסכים חסרה, שכן לעומת המנחה הבאה עמהם, שיעורם מועט וחסר. כאמור לעיל.

* * *

ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה (כג, יד)

ככל לחם נתחדשה הפרשה נוספת יתר על

ונראה פשוט שכל היכן שכתוב 'על' הוא מצורף ומחובר אל הנסמך, כלומר הוא תוספת ויתר על אותו הדבר. מה שאין כן לשון 'מלבד' הוא יותר רחוק מהנסמך אליו, כלומר שמלבד אותו הדבר יבוא גם דבר זה.

והנה לשון 'מלבד' משמעותו שאף שהוא דבר בפני עצמו, אך בכל זאת יש קצת קשר ביניהם, ששניהם באים זה לצד זה. אולם לשון 'לבד' משמעותו 'חוץ' בלי כל קשר לנסמך, וכמו שמצינו במגילת אסתר - 'אשר כל איש ואשה אשר יבוא אל המלך אל החצר הפנימית אשר לא יקרא אחת דתו להמית, לבד מאשר יושיט לו המלך את שרביט הזהב וחיה (ד, יא)'. שאינו כמוסיף דבר על הנאמר מקודם, אלא אדרבה מבדיל אותו שדווקא דבר זה ולא השני. והבן.

והנה איתא בחז"ל שהכתוב באמור 'מלבד שבתות ה' היינו קרבנות השבתות שבתוך המועד, שאמורי הרגלים קרבים עמהם. וכמו כן 'מתנותיכם' איתא במפרשים שהכוונה על המתנות הבאים לרגל המועד, שכן היא מצות הרגל להביא קרבנות כברכת ה' וכפי מסת נדבת לבו. ואילו נדריכם ונדבותיכם הם קרבנות שנדר ונדב אותם בכל ימות השנה, וזה הטעם שבמתנותיכם לא מתאים 'כל' כיון שהם באים עתה לרגל המועד, אבל קרבנות שהצטברו מכל ימות השנה נכון לכתוב 'כל'. והנה גם הנדרים והנדבות של כל ימות השנה יש להם שייכות למועד, כי מצוותם להביאם במועד ואם לא יביאם עתה, עובר על 'מוצא שפתיך תשמור' ועל 'בל תאחר' כדאיתא בגמרא (ראש השנה ד.). ונמצא שכל הקרבנות הנזכרים כאן יש להם קשר לימים אלו.

והנה הקרבת הקרבנות שציוותה תורה בפרשת אמור להקריבם במועדי ה' היינו מצד היות הימים האלו 'מקראי קודש', כמו שכתוב 'אשר תקראו אתם מקראי קודש להקריב אשה לה'. ולכן כל הקרבנות הנוספים מצטרפים לקרבנות של חובת היום הבאים מצד מקרא קודש, וגם הקרבנות הנוספים מרחיבים את עבודת ה'מקרא קודש'. ומעתה מבואר שפיר לשון הכתוב 'מלבד' כיון שהוא מצורף לעיקר חובת הקרבנות הבאים מצד מקרא קודש שנזכר תחילה. כלומר שהמקרא קודש הוא גם סיבה להביא את כל

וכשנצרך לזה גם מה שהקדימו לתת שלש מתנות עניים שהם - א. לקט ב. שכחה ג. פאה. נמצא שזוכים לתת מלחם הארץ עשר נתינות כהקדמה לאכילתו.

ועיין בשו"ע - יתן שתי ידיו על הפת בשעת ברכה שיש בהן עשר אצבעות כנגד עשרה מצות התלויות בפת, ולכן יש עשר תיבות בברכת המוציא, ועשר תיבות בפסוק מצמיח חציר לבהמה, ועשר תיבות בפסוק עיני כל אליך ישרו, ועשר תיבות בפסוק ארץ חטה ושעורה, ועשר תיבות בפסוק ויתן לך (או"ח סימן קסז סעיף ד). והיינו לציין גודל חשיבות הפת, שנתקיימו בו כל המצוות הללו. ועיין במשנה ברורה שם שהביא מהירושלמי מה הם העשר 'מצוות', ולפי דברינו יש גם עשר 'נתינות' בפת.

* * *

אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש להקריב אשה לה' עולה ומנחה זבח ונסכים דבר יום ביומו. מלבד שבתות ה', ומלבד מתנותיכם, ומלבד כל נדריכם, ומלבד כל נדבותיכם, אשר תתנו לה' (כג, לז)

והנה בפרשת פנחס בסוף פרשת המוספין נאמר פסוק דומה - אלה תעשו לה' במועדיכם לבד מנדריכם ונדבותיכם לעולותיכם ולמנחותיכם ולנסכיכם ולשלמיכם (במדבר כט, לט).

יש להבחין בכמה שינויים, וצריך להבין טעם החילוק.

ההבדל הבולט הוא שבפרשת אמור כתיב 'מלבד' ובפנחס 'לבד'. עוד ישנו הבדל נוסף שבפרשת אמור כתיב 'מלבד' 'מלבד' על כל אחד ואחד מסוגי הקרבנות ארבעה פעמים, ובפרשת פינחס כתיב 'לבד' פעם אחת על כולם יחדיו.

הבדל נוסף שבפרשת אמור כתיב 'מתנותיכם' ובפנחס אין נזכר דבר זה. [וכן יש לדעת מה הם 'מתנותיכם' אחר שמפרט 'נדריכם' ו'נדבותיכם'].

והנה ישנם בתורה שלש סוגי לשונות שמשמעותם הוא כמו 'חוץ מ', והיינו 'על', כמו שמצינו 'על עולת התמיד'. 'מלבד' - כמו שמצינו 'מלבד עולת התמיד'. והלשון השלישי הוא 'לבד'.

אלו, ו'מלבד' הקרבנות המחוייבים ביומם נתוספים כל אלו להקרבת המקרא קודש.

'חוץ' ואינם קשורים למוספין, ואין סיבה לכתוב כל אחד 'לבד' לעצמו. ופשוט.

וסדר הכתוב הוא בדרך 'לא זו אף זו' שכל היותר מקושר ושייך למקרא קודש בדרו, בחלילה השבתות' שקבועים במציאות בתוך ימי המועד, ואחר כך 'מתנות' שבאים מעיקרם לרגל היום טוב, ואחר כך נדריכם ואחר כך נדבותיכם. ולכן כתיב לכל סוג קרבן 'מלבד' ו'מלבד', כי בכל אחד מסוגי הקרבנות נתוסף עוד דרגה של תוספת.

והנה בפרשת פינחס בקרבנות המוספין נאמר כמה פעמים 'מלבד עולת התמיד', והביאור בזה הוא על פי האמור, כי יש קצת שייכות בין קרבן התמיד לקרבנות המוספין, כי כל חובת ההקרבה בפרשה זו באה מצד שהימים הם 'מועדים', וכן התמיד בא מצד עצם יום זה. [ועיין בזה בארוכה בספר 'בן מלך' - מצוות התמידיות שבמקדש מאמר א].

וכל זה הוא בפרשת אמור, שסיבת ההקרבה היא 'מקראי קודש להקריב אשה לה', על כן כל ההקרבות מצטרפים ושייכים גם הם למקרא קודש.

עוד מצינו בפרשה זו לשון 'מלבד', הכולל שני דברים, דהיינו בראש השנה - 'מלבד עולת החודש ומנחתה, ועולת התמיד ומנחתה' (במדבר כט, 1), וכן ביום הכיפורים - 'שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכיפורים ועולת התמיד ומנחתה ונסכיהם' (שם כט, יא). ולא חילקם הכתוב 'מלבד' לכל אחד. והביאור בזה הוא כי אף שעולת התמיד ועולת החודש וכן חטאת הכיפורים ועולת התמיד אינם מעניין אחד, אולם אין הבדל במידת שייכותם לקרבנות המוסף, וגדר 'מלבד' שבהם אחד הוא. מה שאין כן בפרשת אמור אשר נתבאר שכל סוג קרבן שונה מרעהו במידת שייכותו להקרבת 'מקרא קודש', ולכן נכתב לכל אחד 'מלבד' כשלעצמו.

אולם בפרשת המוספין שבפנחס, סיבת ההקרבה היא משום שהם 'מועדיכם', ומה שהוא 'מועד' הוא רק סיבה להקרבת קרבן מוסף, שלרגל המועד בא תוספת בסדרי העבודה במקדש. אבל אין בזה סיבה להביא שאר קרבנות. ולכן אין שייכות בין קרבנות אלו לקרבנות המוספין ולפיכך לשון הכתוב הוא 'לבד'.

וכמו כן מובן שפיר מדוע לא נאמר 'לבד' לכל סוג קרבן בנפרד, כי מצד ההבדלה שמשמעותו 'חוץ מאלו' הרי כולם שווים בזה, שכולם עניינם

היכל השבת

אזמר בשבחין למיעל גו פתחין

סעודתא דמלכא

עמו בסעודתו, כלשון חז"ל 'כמלך שיושב ומטרונה יושבת כנגדו' (מכילתא פרשת כי תשא).

הנה הסוד הנשגב של שבת קודש, שהשבת היא הרי יומו ושמחתו של הקב"ה, ואינו יום שאירע בו דבר לישראל, אלא שהקב"ה משתף אותנו לעשות אותה יחד עמו, כביכול.

ועוד איתא בזוהר שזמן העונג הוא 'הלולא דמלכא' - ומאן דיתיב בעינוגא דשבתא, אסיר ליה לאעתרא מילה דחול, דהא פגים פגימו ביזמא קדישא, מאן דיתיב בהלולא דמלכא, לא אתחזי למשבק למלכא ויתעסק באחרא (ח"ב דף עז:).

ופסגת עבודת השבת היא בסעודותיה, שהן סעודות ה', סעודות המלך שעורך לכבוד יום קדשו, כדאיתא בזוהר - אתקיננו סעודתא דמלכא. דא היא סעודתא דקוב"ה (מאמר הזוהר לסעודת ליל שבת). וכנסת ישראל שהיא בחינת 'מטרוניתא', מסבה

וענין נשגב זה נובע מכללות מהותו של השבת, כי המשמעות העמוקה של נתינת השבת לישראל היא שהקב"ה נוטל את עם ישראל אצלו במקומו, שהרי אין משמעות לקדושת ושבתית

ואכן בזמור זה מתוארים התיקון והשלימות שישנם בעולם בשבת קודש - צווחין אף עקתין בטלין ושבייתין, ברם אנפין חדתין. ורוחין עם נפשין. שזה מענין ברכת השבת.

וכן מאריך ביותר במיני המעדנים והתענוגים של שבת. לאפשא זינין, ונונין עם רחשין. בחמרא גו כסא, ומדאני אסא. וכן עוד ריבוי ענייני חשיבות בסעודה - פתורא, ומנרתא, נהורא ועטורין.

אסדר לדרומא מנרתא דסתימא ושולחן עם נהמא בצפונא ארשין

כלומר שבשבת יש לסדר את הבית בכל מה דאפשר שיהיה דומה לבית המקדש, מנורה בדרום ושולחן בצפון, וכן מובא בבאר היטב (סימן רסב) בשם האריז"ל, שיהיה השולחן של שבת בעל ארבע רגליים בדומה לשולחן המקדש. ומקורו בתיקוני זוהר - ושבת צריך לתקנא ביה פתורא בארבע רגלין, כגוונא דפתורא דלעילא, דאיתמר ביה 'זה השלחן אשר לפני ה', ועלה איתמר 'תערוך לפני שלחן', פתורא דקודשא בריך הוא דא שכיתא, וכו'. ובגין דא תקינו מארי מתניתין שולחן בצפון, ונר דליק לימינא כגוונא דלעילא, דאיתמר ביה מנורה בדרום, מיטה באמצעיתא (תיקוני זוהר דף פד.).

והמשמעות היא כאמור לעיל, שכל הבית נעשה בשבת קודש ככיכול בית ה', בבחינת בית המקדש והקב"ה מזמין אותנו לעשות עמו את השבת, ואנו ישראל עמו - אשרינו שזכינו - מסבים עמו בסעודה.

אסדר לדרומא מנרתא דסתימא

אחד ממצוות השבת היא הדלקת הנר והיא חובה והחמירו בה מאד, ובגמרא ופוסקים הוזכרו כמה טעמים משום כבוד, משום עונג ומשום שלום ביתו.

אמנם מצינו שיש בה גם ענין יותר נעלה שהוא בחינת הדלקת נר לפני ה' דוגמת הדלקת המנורה בבית המקדש. וכן איתא להדיא בתיקוני זוהר 'ושרגא איהי דיוקנא דמנרתא' (תיקון כא הובא בכף החיים סימן רס"ג סק"כ). והנה ידועים דברי הילקוט שמעוני בפרשת בהעלותך - 'הקרבת, בזמן שבת המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם, שנאמר אל מול פני המנורה'. ועיין שם בהגהות 'זית רענן'

השבת אלא אצל הקב"ה, שהוא יתברך שבת בו מכל מלאכתו אשר עשה, אלא שלוקח אותנו אליו, כדי לעשות עמו את השבת. ומכיוון שהשבת היא יומו של הקב"ה אשר הוא קורא לנו לעשות את השבת יחד עמו, כמלך ומטרוניא שמסבים יחדיו, נמצא שבשבת אזי ביתנו הוא בחינת בית ה', ועל כן אנו מכינים את ביתנו דוגמת בית המקדש, וכל הסממנים הנעשים לכבוד שבת יש בכל אחד מהם גם ביטוי להשראת השכינה. [ובשם הס"ק מסלונים מובא - 'ביו"ט מצטמצם האין סוף ב"ה לכל ישראל וכו', אבל שבת היא בבחינת מלך שהכניס את העני לארמונו' (תורת אבות שבת אות סט). ובלשון דומה - 'שבת היא בבחינה זו שהמלך מכניס את בנו להיכלו וכו' אבל יו"ט הוא בבחינה שהקב"ה יורד אליו במקומו' (שם אות קסט)].

וכלומר, שבשבת אנו מכינים להקב"ה את ביתנו שיהיו בבחינת בית לה', כמטרוניא המכינה את הבית למלך. אם כן, הבית היהודי נעשה בשבת קודש בית ה', והקב"ה מכניס אותנו לביתו לעשות עמו את השבת, ולכן ביום השבת אנו נמצאים בהיכל המלך וכלשון האריז"ל בזמירות לסעודת שלישית - "בני היכלא".

והוא אשר יתבאר להלן בזמור זה, שאנו עושים את כל הסממנים שמבטאים את היות הבית והסעודה, בית ה' וסעודת ה'.

דא היא סעודתא דחקל תפוחין קדישין

סעודת הלילה נקראת סעודת 'חקל תפוחין קדישין', כי ה'שדה' הוא משל לשפע מאת ה' הקיים בבריאה, והנה ביארנו (בספר 'בן מלך - שב"ק' שער א מאמר ז) שענין "ברכת השבת" עיקרו בפרק הזמן של ליל שבת, שהוא שעת 'ברכה', והנה עיקר בחינת השגת השבת הוא בהופעת השפע האלוקי בבריאה, בהיותה כולה מתוקנת ומלאה ברכת ה'.

ומקור הדברים הוא בזוהר, דהתם איתא שליל שבת הוא זמן 'ברכה' - בעי לסדרא פתורא, ולא תקנא סעודתא בליליא דשבתא וכו', דהא בההוא זימנא אזדמן ברכה, לאתברא כל שיתא יומין דשבתא. ובהמשך - ביה בליליא מתברא מטרוניא וכולהו חקל תפוחין, ומתברא פתוריה דבר נש (מאמר הזוהר לליל שבת).

ומברכת השבת, שמצוה לאדם להוסיף כפי כוחו כל ענייני עונג בשבת ובכלל זה מיני ריח ובשמים. [ענין זה שונה במהותו מענין הבשמים של הבדלה, כי במוצאי שבת הבשמים באים כחזיון להשיב הנפש, אולם בשבת אדרבה הם באים משום בישום ועונג, מתוך רוחב לב והתרוממות הנפש].

שכינתא תתערט בשית נהמי לסטר

כלומר שעל פי הסוד יש לסדר בשבת י"ב לחמים שש ככרות לכל צד, וכן תיקן בזמירותיו לסעודת צפרא דשבתא - יגלה לן טעמי דבתריסר נהמי. והנה גם זה הוא כענין לחם הפנים, דוגמת בית ה', וכמו שנתבאר כאן לגבי שולחן בצפון ומנורה בדרום.

ואיתא דאף מי שאינו מניח י"ב לחמים, נהגו להניח בשבת לחמים ארוכים דוגמת אות ו', שהוא כנגד שש חלות לכל צד, והוא המשך הזמר - בוין תתקטר.

[ויש להעיר על אלו שנוהגים לעשות חלה אחת העשויה מי"ב לחמים, שמכיון שמצרפים עוד חלה עבור לחם משנה, אם כן נמצא שהם י"ג לחמים. ועדיף לעשות שני חלות של ו' ו', ועוד שראוי לעשותם כלחם הפנים שהיו שתי מערכות של שש. ואכן כן הוא לשון האריז"ל 'בשית נהמי לסטר', פירוש שש לחמים בכל צד].

(להמג"א) על הילקוט שכתב דהיינו נרות של שבת [וכן כתב ב'קדושת לוי' - חנוכה - קדושה שלישית. והרמב"ן בפרשת בהעלותך כתב שהכוונה לנר חנוכה].

[ועיין בבעל הטורים על התורה על הפסוק שנאמר במנורה להעלות נר תמיד (שמות כז, כ) - 'נר תמיד - בגימטריא בשבת', ובכך מצא רמז לנר שבת בתורה במצות המנורה, משום שעניינה אחד. ובפסיקתא זוטרתא (מדרש לקח טוב) איתא - 'אבל צריכין אנו לידע למה נסמכה פרשת הנרות למועדים ללמדך דברי רבותינו שאמרו הדלקת נר בשבת מצוה לפיכך נסמכה למצוות שבתות ומועדי ה', והיינו בפרשת אמור].

והנה דבר זה נכלל במה שנתבאר בדברי האריז"ל הללו - 'אסדר לדרומא מנרתא דסתימא ושולחן עם נהמא בצפונא ארשין'. והוא מצד הענין הנשגב שמתקיים בשבת כאמור, שעם ישראל מסב על שולחנו של הקב"ה, 'כמלך ומטרוניתא המסבים זה עם זה' והקב"ה מזמין אותנו לאכול על שולחנו, ועל כן עושים את כל סממני בית ה', והנרות הם דוגמת המנורה שבמקדש.

בחמרא גו כסא ומדאני אסא

יש נוהגים על פי האריז"ל לברך על הבשמים לפני קידוש, והטעם שהוא מענייני כבוד שבת

חכמה ומוסר

היחס הנכון להידורים וחומרות

מצומצמת ההכרחית, אלא מקיימים אותם באופן יותר מושלם ומעולה עם דקדוקים והוספות. וככל שזוכה האדם להתעלות בדרגות רמות של חסידות ודביקות, הוא מוסיף להדר יותר ויותר. וכמידת רצונו לשלימות הנפש וגודל תשוקתו לעבודתו ית"ש, הריהו מרבה לדקדק בקיום המצוות שיהיו בשלימות ובהידור רב.

חשיבות הידורים והחומרות

ישראל קדושים הן המצוות יקרות וחביבות עליהם, אשר על כן נושאים הם פנים לתורה, ונוהגים להדר במעשה המצוות ולהחמיר באיסורים. ובפרט בני עליה והנוהגים בחסידות, אין אלו מסתפקים בקיום המצוות וההלכה במידה

שני סוגים בהידורים - דרגות 'ירא חטא' ו'חסיד'

יש בזה שני סוגים. יש מיני הידורים וחומרות שאין עניינם תוספת והרחבה, אלא כל מגמתם להדר בגוף הקיום עצמו, אשר זה נובע מהרצון להיות מובטח בקיום המצוה וההלכה כראוי, ושיצא ידי חובתו לפי כל הצדדים, ולברוח מכל חשש אפילו אם הוא רחוק ביותר. ושיהא נכון לפי כל השיטות וכל השיעורים, גם כאשר אפשר לסמוך על דעת המקילים. והוא הדרגה הנקראת בחז"ל 'ירא חטא'.

וישנם מיני הידורים, שאינם שייכים לחששות בהלכה ובגוף הקיום לצאת ידי חובה, אלא הם הרחבה ותוספת נופך, הידור וסילסול במעשה המצוה, אם באופי הקיום או בצורת החפצא דמצוה או בשלימות כוונתה, או בתוספת וריבוי בכמות ואיכות ונוי המצוה בחיצוניות ובפנימיות. הידורים שמטרתם היא לקיים את המצוה בעושר והרחבה עם ציצים ופרחים, וכן בתוספת סממנים והנהגות. והוא הדרגה הנקראת בחז"ל 'חסיד'.

שורש שני הסוגים במצוות ותקנות דרבנן

ושורש שני סוגי הידור אלו, מצינו במצוות ותקנות דרבנן - שגם הם הוספות על מצוות התורה, שיש בהם דברים שהם גזירות וסייגים שעניינם משמרת לתורה שתקיים התורה כהלכה, ויהא מובטח קיומה המושלם בעם ישראל. וגם יש דברים שהם הוספות והרחבות שעניינן שתהא המצוה מתקיימת ביתר הרחבה מכפי המידה המצומצמת המחוייבת מדאורייתא. וכמו כן יש דברים שתיקנו לקיימם משום דקים להו מתוך ההבחנה בעומק התורה שכן הוא לרצון לפני ה' שאף אם אופן זה אינו בדרגה של חיוב, בכל זאת יש מקום ועניין לנהוג כך במצוה זו, וקבעום עלינו לחובה.

ובאותה מידה נוהגים המהדרים להחמיר על עצמם גם בדברים שלא תיקנו חז"ל, להוסיף עוד להדר בשני סוגי ההידורים הנ"ל.

בכדי להחמיר ולהדר צריך לדעת שורש ותוכן המצוה

והנה הבאים להדר, עליהם לעמוד על שרשיה

ועיקריה של המצוה, ועל כל פרטי הלכותיה, בכדי לדעת במה ראוי לדקדק להחמיר ולהוסיף. וכן יש להעמיק בינה מהו אופי המצוה ותוכנה, בכדי להשכיל ולהבין אלו הם ההידורים וההרחבות המתאימים למצוה זו, ועל כגון דא אמרו 'ולא עם הארץ חסיד ולא בור ירא חטא'.

ויש שדעתם נתונה להדר יותר בסוג הראשון של דקדוקים וחומרות שעניינם לבוא לידי קיום המצוה בשלימות לכל השיטות, וזו בחינת 'יראה'. ויש שנתנו את עיקר ההידור לקיים המצוה בהרחבה ונוי וסלסול, והוא בחינת 'אהבה'. ומיניה ומיניה יתקלס עילאה.

כמה מיני זהירות הנדרשים בעשיית הידורים

אכן בכל סוגי ההידורים צריך האדם הבא להדר ולהוסיף, להזהר זהירות גדולה בכמה פרטים, למען יהיה ההידור כראוי וכדי שלא יצא שכרו בהפסדו.

ויסוד הכל הוא הזהירות לדעת להבדיל בין החוב והעיקר לבין ההידור והתוספת, שלא יבוא להחשיב את תוספת ההידור כעיקר הדבר, אלא יזכור שזה רק הידור ותוספת מעלה, ולא יטשטש התחומין בין העיקר וההידור, וזהירות זו יש לה כמה פנים.

שלא יתפוס ההידור את מקומו של העיקר בלבו, כלומר שמרכז מחשבתו ודעתו יהיו נתונים בהדגשה אל העיקר, וההידור יבוא רק כתוספת.

וכל שכן שלא יבוא ההידור על חשבון העיקר והחיוב, שלפעמים מרוב חביבות ההידור, כבר מאבד העיקר את חשיבותו וממעט ומקל בו, ונמצא עושה טפל עיקר ועיקר טפל.

יש שמאחר שהשקיע מאמץ ותשומת לב במעשה ההידור, כבר מתעייף בנפשו ולא נשאר בו די כח ליגיעת לב ורגש בעיקר המצוה. וכגון המרבה באמירת תחינות ומזמורים לפני התפילה, וכבר הוציא וביטא את כל המיית לבו, עד שבעת התפילה עצמה, כבר אין בכוחו לדקדק באמירה ולכוון את לבו.

כאשר מוסיף ומרבה בהידורים שלא לפי מדיגתו, יש שמשביע את עצמו בזה, ומרגיע את מצפונו וחש עצמו שלם בצדקתו, עד שלפעמים

אינו רואה צורך להתאמץ בעניינים אחרים, אף שהם יותר עיקריים מאותו הידור וחומרה.

כאשר מיטשטש הגבול בין החיוב וההידור, אין התוספת מעניקה לנפשו את הרוממות ורגש ההתעלות הרוחנית שיש לו לאדם כאשר הוא מהדר במצוות, שמכיוון שהוקבע אצלו המנהג הטוב ונעשה אצלו כחובה, והחיוב וההידור הכל נעשה אחד אצלו, אזי מפסיד את ההתעלות בנפשו והתרוממות הרוח, מאחר שאין עושה זאת באופן וברגש של תוספת דקדוק והידור.

כאשר מוסיפים הידורים שונים על עיקר החיוב, על ידי זה נעשה הקיום כבד מנשוא. ומכיון שאין לו את העונג הרוחני והסיפוק הנפשי של מעשה ההידור כאמור, אזי נעשה הכל בכובד ובעצלתיים, ולבסוף עלול חלילה להפיל העיקר עם התוספת. ועיין אבות דרבי נתן (פרק א) - 'אע"פ שצריך אדם לעשות סייג לדבריו לא יעשה הסייג מרובה על העיקר, שא"כ אין יכול לעמוד בדבריו. מכאן אמרו אל יוסיף אדם על דברים ששומע, רבי יוסי אומר טוב עשרה טפחים ועומד, ממאה אמה ונופל.

וגם עצם ההרגשה שהתורה מכבידה היא דבר גרוע, וכדברי הנביא 'עמי מה הלאתיך, ענה בי' (מיכה ו, ג). כי כאשר יודע האדם שזה רק תוספת

הידור ומעלת חשיבות, אינו מגיע להרגשה זו, כיוון שמעשה ההידור נעשה מרצונו העצמי ובהרגשה של הקרבה, והאדם מוכן להתאמץ באופן מיוחד בשביל הידור. אבל כשמדמה שזה חיוב אזי נעשה עליו הכל כעול כבד.

תוצאה נוספת מכך דכשאינו יודע את ההבדל בין הידורים לחיוב, על ידי כך טועה לחשוב שהוא חייב לקיים את כל ההידורים אשר הגיעו לאזניו מכל הנהגות הצדיקים, אף שכל אחד מהם לא נהג אלא בחלק מהם, ובאופן כזה וודאי שיבוא לידי כובד, ולבסוף יפול הכל.

עוד צריך זהירות, שלפעמים כאשר מפריז בהידורים, מאבד לגמרי צורת המצוה עצמה, אשר היא נחבאת בהררי התוספות וההידורים.

דרכו של האדם כשנוהג עצמו באיזה הידורים נוטה להחשיבם ולראותם כעיקרים חשובים, שעל ידי זה מגדיל ערך עצמו בעיניו. וכן הוא מטה את דעתו לסבור שעל ידי כך הוא עליון על כל סביבתו. ולפעמים משום כך מבקר את כלל הציבור שאינם זוכים להתנהג כך, עד שהם נחשבים בעיניו כמוזלים בתורה ובהלכה.

וכל נבון יעשה בדעת, וישקול בפלס דרכיו, ואיזהו חכם המכיר את מקומו של כל דבר.

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

שלוחה 5-3-1

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע ובענייני דיומא

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שזנכה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
ההנהלה

הודעה חשובה ומשמחת

לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מוס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

לוצקין
ביטוחים
ש"ס י"ד י"א ל"א

בחסות

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל- 054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com